

BABUR'S PERSONALITY IN "BABURNAME"

Bekhzod Khabibovich Khamdamov

Assistant

Bukhara State Medical Institute

Bukhara, Tashkent

ABOUT ARTICLE

Key words: Great Mughals, heyday, fragmentation, centralization, empire, culture

Received: 24.12.23

Accepted: 26.12.23

Published: 28.12.23

Abstract: In this article, the author analyzed and described the sociocultural and scientific environment of Transoxiana and India in the 16th-17th centuries. The reasons for the stability and prosperity of the Mughal state, and the collapse of the empire. The author identifies the factors for the remarkable growth of the culture of the Mughal Empire.

“BOBURNOMA”DA BOBUR SHAXSI

Behzod Xabibovich Hamdamov

O‘qituvchi

Buxoro davlat tibbiyot instituti

Buxoro, O‘zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so‘zlar: Buyuk Mug‘ullar, gullagan davri, parchalanish, markazlashuv, imperiya, madaniyat

Annotatsiya: Muallif ushbu maqolasida 16-17-asrlarda Movarono‘nna va Hindistonning ijtimoiy-madaniy va ilmiy muhitini tahlil qilib, tavsiflab bergan. Mug‘ullar davlatining barqarorligi va gullab-yashnashi, imperiyaning qulashi sabablari. Muallif Mug‘allar imperiyasi madaniyatining ajoyib o‘sishi omillarini aniqlaydi.

ЛИЧНОСТЬ БАБУРА В «БАБУР-НАМЕ»

Бехзод Хабибович Хамдамов

Ассистент

Бухарского государственного медицинского института

Бухара, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: Великие Моголы, расцвет, раздробленность, централизованность, империя, культура

Аннотация: В данной статье, автор проанализировал и описал социокультурную и научную среду Мавераннахра и Индии в 16-17 веках. Причины стабильности и расцвета Могольского государства, и распад империи. Автором указаны факторы замечательного роста культуры Могольской империи.

KIRISH

“Boburnoma” tarixiy va adabiy yodgorliklardan biridir. Bu tarixchilar, etnograflar, geograflar, tilshunoslar hamda Oʻrta Osiyo xalqlarining ijtimoiy tuzumi va siyosiy hayotini oʻrganuvchi har bir kishi uchun qimmatli boʻlgan materiallarni toʻplash va mahorat bilan taqdim etishga muvaffaq boʻlgan Zahiriddin Muhammad Bobur (1483 - 1530) avtobiografiyasidir. XV-XVI asrlar oxirida Eron, Afgʻoniston va Shimoliy Hindiston. “Bobur-noma” Sharq xalqlari madaniyati tarixi uchun ham katta ahamiyatga ega, chunki bu asar oʻz davrining boshqa koʻplab tarixiy manbalari bilan taqqoslaganda ham mazmun boyligi, ham tasvirlanish uslubi boʻyicha inkor etib boʻlmas afzalliklarga ega. taqdimot.

Hamma zamonlarda Bobur fenomeni haqida soʻz yuritilganda uning hukmdor va shoir roli nazarda tutiladi. Birinchisining ikkinchisidan oshib ketishi mumkin emas. Va uning taqdirining maqsadi ham: hukmronlik va sheʼriyat. Bir-biriga mos kelmaydigan ikkita faoliyat turi bilan bogʻliq taqdir engib boʻlmaydigan narsaga olib kelishi mumkin: hukumat siyosati, ijodning qaygʻuli azoblari ...

ASOSIY QISM

Bobur ijodi – “Bobur-noma” va gʻamgin ruboiylar katta azob-uqubatlarni boshidan kechirgan hukmdor Boburni ham, ularni oʻz qalbida boshidan kechirgan shoir Boburni ham koʻrsatadi va boshqacha fikr yuritish imkoniyatini bermaydi. Bobur haqidagi bu gʻoyalar jahon kitobxonlari tomonidan sevilgan “Bobur yoʻlbars”, “Fargʻonalik shahzoda”, “Tojdagi darvesh” kabi asarlarda, “Bobur”, “Bobur”, “Bobur”, “Bobur”, “Bobur” romanida ham yaqqol namoyon boʻladi. oʻzbek kitobsevarlari orasida keng tarqalgan. Bu asarlarning barchasi “Boburnoma” asosida yozilgan. “Boburnoma” esa ulkan va betakror xazinadir. Barcha maʼlumotlar - ulardagi maʼlumotlar, tavsiflar, talqinlar va talqinlar - har doim oʻzining qimmatli qiymatiga ega.

“Bobur-noma”ni oʻqish Boburni bilish demakdir. Boburni yanada yaqinroq bilish, uning maʼnaviy quvonch va iztiroblarini u bilan birga boshdan kechirish istagi bizni uning sheʼrlarini oʻqishga chorlaydi. Biz sheʼr oʻqiymiz. Yuragimiz esa osmondek keng, qalbimizni nimadir

qiynab, tomirimizda oqayotgan qonni sezib, o'zini, taqdirini izlayotgan Boburni taniy boshlagandek tuyuladi.

Ha, shoir hayot sahifalarini varaqlab, saodat yulduzini jannatdan qancha izlasa ham, topa olmadi. Taqdir taqdirida xohlagan narsangizni topishning iloji bo'lmasa, yaxshi-yomonni ko'rgan odamga o'zgalarning mulohazalari, ayblovlari befarq emasmi? Shuncha azob-uqubatlarni boshidan kechirgan shoir o'zgalari gaplarining "qiymati"ni juda erta anglab yetdi.

Bobur shaxsi bilan yaqindan tanishish, uni anglash uchun "Boburnoma"ni o'qish kerak. Biz esa Bobur bilan birga uning janglarida, yashash uchun kurashlarida, buyuk davlat qurish yo'lidagi buyuk ishlarida qatnashamiz. Ba'zan janglarda, goh tinch yo'l bilan zabt etilgan erlar, mamlakatlar, yo'qotishlardan keyin kashfiyotlar.

Muallifning o'zi "Vakoye" – "Voqealar tarixi" deb atagan bu asar Bobur qalbining ifodasidir. Unda Bobur hukmdor va Bobur shoirning butun iste'dodi namoyon bo'ladi. Asarning ma'lum bir qismida og'ir sinovlarda, sarson-sargardonlikda o'zining katta orzusini janglar orqali amalga oshirishga intilgan Bobur talabchan va mohir sarkarda timsolida namoyon bo'ladi. U o'zining oz sonli qo'shini bilan Sulton Ibrohimning katta qo'shinini yarim kun ichida yo'q qilishga muvaffaq bo'ldi va "Bobur-noma" muallifi shunday yozadi: "... Aylanib o'tish uchun tayinlangan qo'shinlarga mirzolarga borish buyrug'i berildi. dushmanning orqa, o'ng va chap tomoni, o'qlarni otish va jangni bog'lash; o'ng va chap qirralarning ham harakatlanishi va dushman bilan aloqa qilishi kerak edi.

Qattiq otryadlar dushman chizig'i orqasiga o'tib, o'q otishni boshladilar. Chap chekkadagi Mahdixo'ja hammadan oldin kurashni boshladi. Mahdi Xojaga qarshi bir fil bo'lgan otryad [boshchiligidagi] harakat qildi.

Mahdixo'janing yigitlari ko'p o'q otib, bu otryadni chekinishga majbur qildilar. Chap chekkaga yordam berish uchun markazdan Ahmadi parvonachi, Tardi bek, Kuch bek [o'g'li] va Muhibb Ali, [o'g'li] Xalifani yubordilar.

O'ng qirg'oqda ham jang boshlandi; Muhammadi Ko'keltosh, Shoh Mansur Barlos, Yunus Ali va Abdullohga markaz oldida tuzilib, jangni boshlash buyurildi. Ustoz Ali Quli markaz oldida turgan to'pdan bir necha marta aniq o'q uzdi. Mustafu Topchi ham markazning chap chetidagi aravaga o'rnatilgan quoldan ikki marta o'q uzdi. O'ng bo'linma, chap bo'linma, markaziy otryad va dushman orqasida o'tgan jangchilar dushmanlarni har tomondan o'rab olib, ularni do'l bilan bombardimon qildilar va jiddiy kurash boshladilar.

XULOSA

"Boburnoma" sahifalarida bo'lib o'tgan urushlar haqida mana shunday tafsilotlar ko'p. Ammo voqealarning bunday tasviri "Boburnoma"ni faqat janglar haqidagi asar sifatida

baholashga imkon bermaydi. Shuning uchun ham Boburni Yuliy Sezar bilan qiyoslagan yirik olim va siyosatchilar uning maftunkor shaxs va mehribon qalb egasi ekanligini ta'kidlab, "Boburnoma"ni Qaysarning "Tafsirlari"dan yuksakroq, deb hisoblaydilar, chunki Bobur ijodi ulkan qalbga ega buyuk shaxs.

Umri asosan sinov va sarson-sargardonlikda o'tgan Bobur doimo o'zini tutib olishni o'rgandi. Har bir qilmishi uchun o'ziga hisob berib, noloyiq ish qilganda uning sababini izlar, aksariyat hollarda shu sababni o'zidan topib, xatosini tuzatishga harakat qilar edi. Albatta, yoshlik zavqi, ozodlik ruhi, qalbning qaynoq istaklari uni ko'pincha o'ziga tortardi.

"Boburnoma"da bunday talqinlar, xurofiy e'tiqodlar juda ko'p. Xususan, muallifning voqealar tasviri.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Khamdamov , B. (2023). SOCIO-POLITICAL SITUATION IN CENTRAL ASIA AND INDIA IN THE 17TH CENTURY. *Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal*, 4(6), 383–387. <https://doi.org/10.37547/mesmj-V4-I6-51>
2. Khamdamov B. K. MORAL VIEWS OF ZAKHIRIDDIN MUHAMMAD BABUR //Journal of Social Sciences and Humanities Research Fundamentals. – 2023. – T. 3. – №. 05. – C. 91-94.
3. Khamdamov B. K. MORAL VIEWS OF ZAKHIRIDDIN MUHAMMAD BABUR //Journal of Social Sciences and Humanities Research Fundamentals. – 2023. – T. 3. – №. 05. – C. 91-94.
4. Khamdamov B. K. JUSTICE AND TOLERANCE OF THE GREAT BABUR //Builders Of The Future. – 2023. – T. 3. – №. 06. – C. 13-17.
5. Khamdamov B. K. PHILOSOPHY OF LOVE IN THE WORKS OF BABUR //Builders Of The Future. – 2023. – T. 3. – №. 06. – C. 18-23.
6. Choriyeva M. A. THEORY OF KNOWLEDGE AND RATIONALISM IN THE PHILOSOPHY OF FIRDAVSI //European International Journal of Pedagogics. – 2023. – T. 3. – №. 06. – C. 104-108.
7. Choriyeva Madina Aliyevna, . (2023). EXISTENTIALISM AND ITS FUNCTION. *Journal of Social Sciences and Humanities Research Fundamentals*, 3(12), 09–11. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/jsshf/article/view/27793>
8. Choriyeva M. A. THE THEORETICAL ORIGIN OF FIRDAUSI'S PHILOSOPHICAL WORLD VIEWS.(ANALYSIS OF PART 1) //Journal of Social Research in Uzbekistan. – 2022. – T. 2. – №. 04. – C. 34-39.

9. Khamdamov B. K. LIFE AND ACTIVITIES OF ZAKHIRIDDIN MUHAMMAD BABUR //The American Journal of Political Science Law and Criminology. – 2023. – Т. 5. – №. 04. – С. 77-81.
10. Khabibovich H. B. SUFI PHILOSOPHY IN THE WORKS OF JALALADDIN RUMI //American Journal Of Philological Sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 12. – С. 21-28.
11. Hamdamov B. K. POET, PHILOSOPHER AND MYSTIC JALAL AL-DIN AL-RUMI //European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies. – 2022. – Т. 2. – №. 10. – С. 243-246.
12. Khamdamov B. K. PHILOSOPHICAL AND ETHICAL IDEAS OF JALALIDDIN RUMI //Oriental Journal of Social Sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 03. – С. 67-72.
13. Ҳамдамов Б. THE HISTORICAL HERITAGE OF ABU ALI IBN SINA-A NECESSARY TREASURE IN THE SPIRITUAL AND EDUCATION OF YOUTH //Новый день в медицине. – 2020. – №. 4. – С. 143-145.
14. Choriyeva M. A. THE VALUE OF THE PHILOSOPHICAL IDEAS OF FIRDAVSI IN THE EDUCATION OF YOUTH //Oriental Journal of History, Politics and Law. – 2023. – Т. 3. – №. 06. – С. 136-141.
15. Choriyeva M. A. The theoretical origin of firdausi's philosophical world views.(analysis of part 3) //Builders Of The Future. – 2022. – Т. 2. – №. 03. – С. 7-12.
16. Chorjeva M. A. PHILOSOPHICAL IDEAS IN FIRDAUSI'S SHAHNAMEH //CURRENT RESEARCH JOURNAL OF PHILOLOGICAL SCIENCES. – 2022. – Т. 3. – №. 10. – С. 46-52.
17. Chorjeva M. A. STATE OF STUDY OF THE PROBLEM AND THE METHODOLOGICAL BASIS OF THE RESEARCH //The American Journal of Political Science Law and Criminology. – 2023. – Т. 5. – №. 04. – С. 82-92.
18. Choriyeva M. A. THEORY OF KNOWLEDGE AND RATIONALISM IN THE PHILOSOPHY OF FIRDAVSI //European International Journal of Pedagogics. – 2023. – Т. 3. – №. 06. – С. 104-108.
19. Choriyeva , M. A. . (2023). EXISTENTIALISM: BRIEFLY ABOUT THE MOST IMPORTANT THINGS. Journal of Social Research in Uzbekistan, 3(06), 18–23. <https://doi.org/10.37547/supsci-jsru-03-06-04>